עמלי התורה
איגוד קהילות האברכים בירושלים

הקהילות

איגוד עמלי התורה ירושלים

בס"ד • גליון ט' • כסלו התשפ"א • 0799-444-971 • a0799444971@gmail.com

מפי רבותינו

הגאון הגדול רבי נתן בן סניור שליט"א • אב"ד ורב שכונת אור החיים בני ברק

ברכה על הדלקת נרות שבת לצד נר חנוכה

שאלה: האם רשאית האשה להדליק נרות שבת ולברך עליהם כאשר נרות חנוכה דולקים בבית ויש כבר אור מחמתם.

תשובה:

א - כתב השו"ע (סימן תרע"ח) שאדם שיש לו לקנות נר שבת או נר חנוכה, נר שבת קודם, משום שלום ביתו, וכתב המג"א (סק"ב) דדין זה רק כשמדליק בחוץ, וז"ל: ואפשר שבזמן הזה שמדליקין בפנים, יקנה נר חנוכה ואעפ"כ לא ישב בחושך, ואע"פ שאסור לאכול לאורה, מ"מ כיון דאי אפשר בעניין אחר הוי כשעת הסכנה דמניחו על שולחנו, אע"פ שבעל כורחו משתמש עכ"ל.

וצ"ע דהנה בסי' תרע"ג (סק"ב) הוכיח המג"א מדין זה דאפילו לאכול לאורה אסור דאל"כ יקנה נר חנוכה ויאכל לאורו עיי"ש, וכן הקשה בלבושי שרד. ותירץ דהתם עיקר דאסור לאכול לאור נרות חנוכה, ובסימן תרע"ח כתב לשון אפשר שמסתפק בדבר ולא ברירא ליה למג"א.

אמנם החיי אדם הביא דברי המג"א בסימן תרע"ח ששרי לאכול לאורן כשאין לו, ודמי לשעת הסכנה, והביאו בשעה"צ (תרע"ח סק"ד) להוכיח כדברי הפרי חדש שמותר להלך לאור הנרות ואינו חייב לעצום עיניו עיי"ש.

והנה לפי"ד המג"א ודעימיה דשרי לאכול לאור נרות חנוכה, א"כ איך תברך על נרות שבת דהרי יש כבר אור במקום אכילתו, ולפי דברי מרן (סי' רס"ג ס"ג) אין לברך על נרות שבת כשיש נרות דולקין, דאין לברך על תוספת אורה.

ב - והנראה דכל מה שאין לברך על תוספת אורה היינו כשיש אור בבית שאפשר להשתמש בו לכל צרכיו ועניניו, וא"כ כבר נתקיימה תקנת חכמים שלא יהיה בחושך ע"כ לא יברך על תוספת אורה, אבל כשמוגבל בשימוש באור שבבית כגון בנרות חנוכה אף שיכול לאכול לאורן מ"מ ודאי שאינו יכול לעשות לאורן שאר תשמישים שאינם הכרח, ואין זה תקנת חז"ל בהדלקת האור בביתו אלא שיאכל וישתה ויעשה כל עניניו, ע"כ יכול לברך על נרות שבת גם כאשר נרות חנוכה דולקין, כיון שלאור נרות שבת יכול לעשות כל צרכיו [מלבד דברים הצרכים עיון דאסור לאור הנר שמא יטה או עכ"פ ע"י שומר שרי או בנרות שעווה].

ג - אולם עדיין יש לדון דבימינו שמדליקין את נר השמש א"כ שוב הדרא קושיא לדוכתא, דהרי אפשר להנות מאור הנרות, וא"כ שוב איכא תוספת אורה ואינה יכולה לברך על נרות השבת.

אולם נראה שאינו מוכרח, דמה שחשש השו"ע (סימן רס"ג ס"ג) לדברי האו"ז שעל תוספת אורה לא מברכים הוא במקום שיש אורה מרובה, וכפי שמבואר להדיא בדרשות

מהר"ח אור זרוע (סימן כ') וז"ל "אם ד' דרים בבית אחד והדליקו הג', והרביעי עדיין לא הדליק, כיון דהנר אינו בא אלא בשביל שלום בית וכבר יש שלום בבית אם יש לו להדליק אם לאו, ומיהו נהגו העולם שכל אחד מדליק על שלום ביתו ומברך". חזינן להדיא דדוקא שיש אור חשוב ומרובה חשש האור זרוע וכן הבין מדבריו בב"י עיי"ש.

וא"כ לפי הנ"ל לדעת השו"ע (סימן תרע"ג ס"א) שאדם שמדליק את נר השמש רשאי להנות רק מאור השמש לבד, ודלא כדעת הרמ"א [עיי"ש בבה"ל ד"ה יהיה] דרשאי להנות מאור כל הנרות, א"כ ליכא אור מרובה וגם לדעת האו"ז שחשש לו השו"ע יכול לברך.

ד - ומעוד טעם יש להתיר דהנה כתב מרן (סימן רס"ג ס"ח) "שנים או שלשה בעלי בתים אוכלים במקום אחד, יש אומרים שכל אחד מברך על מנורה שלו ויש מגמגם בדבר, ונכון לזהר בספק ברכות ולא יברך אלא אחד, הגה: אבל אנו אין נוהגין כן". ומקור הדין בב"י ממה שהביא המהרי"ל (סי' נג) שהאו"ז פקפק בדבר אם מותר לברך בכה"ג, אולם דעת הרמ"א שנוהגין לברך על תוספת אורה, ומקורו מדברי המהרי"ל דטעמם משום דמ"מ יש תועלת ואור נוסף בריבוי הנרות, [ועיין במשנ"ב (סקל"ז) די"א דגם לרמ"א לא ידליקו ב' נשים במנורה אחת שיש בה כמה קנים, ולכאורה הטעם דאין התוספת חשובה עי"ז].

ובעיקר דין זה יש שלמדו דכל מה שחשש השו"ע לסברת האו"ז שלא לברך על תוספת אורה, הוא רק באופן שכמה בעלי בתים מדליקין כאן יחד, ומשום שכבר אחרים הדליקו כאן נר לכבוד שבת, אולם היכא שיש אור שלא הודלק לכבוד שבת, אין זה בכלל חשש האו"ז והשו"ע שלא לברך על תוספת אורה, וכן הובא בספר שבות יצחק (ח"ח עמ' מט) בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל. ומקור דינם מהא דכתב מרן (שם ס"ט) דאם מדליק בבית ואוכל בחצר ועד הלילה יכבו הנרות הוי ברכה לבטלה, וכתב המג"א (סקט"ז) לדקדק מזה וז"ל "משמע דאם אוכל בבית, אפילו אין דולקות עד הלילה שרי" ובא"ר (סק"כ) כתב וז"ל "אם אוכל בבית א"צ שיהיו דולקות עד הלילה, דכששמש באה נהנה מאורה" [כוונות מאור הנרות], וכן פירש הלבושי שרד בדברי המג"א. וכתב עוד הא"ר, דאפשר דגם ביום גמור נהנה יותר מן הנרות כשאוכל שם משום דיש תוספת אורה ודלא כמג"א, והיינו שחלק ע"ד המג"א לומר שאין צריך הנאה אחר השקיעה, ודי בתוספת אור גם ביום. ובמשנ"ב (סק"מ) כתב וז"ל: "משמע דאם אוכל בבית אף שאין דולקות עד הלילה סגי ולא הוי ברכה לבטלה, שאף שעדיין יום יש לו הנאה ושמחה בשעת אכילה מהנרות", ובשעה"צ (סקמ"ג) ציין לדברי המג"א. ולכאורה לדעת השו"ע שחשש לברך על תוספת אורה א"כ איך יכול לברך ביום הרי איכא אור השמש והוי רק תוספת אורה, ומזה הוכיחו דכל שלא הודלק לשם הדלקת נרות שבת, ליכא בזה משום תוספת אורה ויכול לברך גם לדעת השו"ע.

ואגב אורחין לפי כל הנ"ל למדנו ג"כ דאישה המדליקה נרות יו"ט בליל שני של ראש השנה, ויש לידה את הנר שממנו מעבירה אש להדליק הנרות, אינה צריכה לסלקו משם ולהעביר אש עם קיסם או גפרור, משום דגם לא הודלק לנר שבת או יו"ט, וגם נר הנשמה אורו קלוש מאוד ביום השני וליכא בזה משום תוספת אורה.

העולה לדינא: אדם שהדליק נרות חנוכה סמוך לנרות שבת, יכולה האישה לברך על נרות השבת ואין חשש לתוספת אורה.

קהילות הקודש

היענות נרחבת לקריאתם של גדולי ישראל לחיזוק ולהתעוררות

התעוררות משמעותית נרשמה בעולם התורה, בעקבות פרסום מכתבם של גדולי ישראל הקורא להתעוררות וחיזוק מול הרפיון שנוצר בשל פגעי התקופה.

מכתבם של גדולי ישראל אשר נכתב על ידי **מורנו הגאון הגדול רבי שלמה ידידיה זעפראני** שליט"א, ואליו הצטרפו בעוז **מרן הגאון הגדול חכם שלום כהן** שליט"א, **מרן הגאון הגדול רבי משה צדקה** שליט"א, **הגאון הגדול רבי אברהם סלים** שליט"א **והגאון הגדול רבי בצלאל טולידנו** שליט"א, פורסם לראשונה ב'לוח הקהילות' לחודש חשון, ומיד לאחר מכן במודעות שנתלו בכל מרכזי התורה החשובים ברחבי הארץ. בנוסף פורסם המכתב בכלי תקשורת רבים, בעיתונות המודפסת, בתפוצות מייל ובמקומות נוספים.

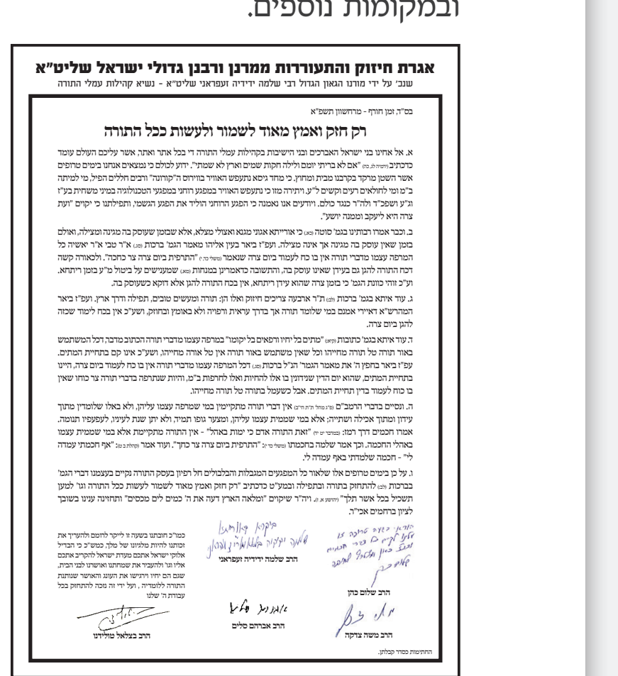

אגרת חיזוק והתעוררות ממרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א

שנכ' על ידי מורנו הגאון הגדול רבי שלמה ידידיה זעפראני שליט"א - נשיא קהילות עמלי התורה

בס"ד, זמן חורף - מרחשוון תשפ"א

רק חזק ואמץ מאוד לשמור ולעשות ככל התורה

הרב שלמה ידידיה זעפראני

הרב שלום כהן

הרב בצלאל טולידנו

הרב אברהם סלים

הרב משה צדקה

החתימות כסדר קבלתן.

בשל אתגרי התקופה, הבידודים, הסגרים, הקפסולות, ביטול ימי בין הזמנים וכו', החל זמן חורף בתחושה כללית של חולשה מסוימת ששכנה בלב אברכים ובני ישיבות רבים.

לאור זאת פורסם המכתב הקורא להתחזק דווקא בשעות קשות אלו, כפי שנהגו שומרי התורה מימי קדם להתחזק ביתר שאת מול כל רפיון. גדולי הדור שליט"א הדגישו במכתבם כי דווקא בתקופה זו אשר מחוץ תשכל חרב, גדולה עד מאוד החובה להתחזק ביתר שאת כדי להעצים כוח התורה אשר מגנא ומצלא דווקא בזמן שעוסקים בה.

במכתב פונים גדולי ישראל בקריאה נרגשת "**על כן בימים טרופים אלו שלאור כל המפגעים המגבלות והבלבולים חל רפיון בעסק התורה נקיים בעצמנו דברי הגמ' בברכות להתחזק בתורה ובתפילה ובמע"ט כדכתיב; רק חזק ואמץ מאוד לשמור לעשות ככל התורה וגו' למען תשכיל בכל אשר תלך**".

ואכן בעקבות פרסום המכתב נרשם גל התעוררות ברחבי עולם התורה, כאשר גדולי תורה נוספים קמו לעורר ולחזק ביתר שאת, ישיבות רבות הנהיגו יוזמות חיזוק והתעוררות מיוחדות לבני הישיבה, ובכוללים רבים קבלו ע"ע לחזק את שמירת הסדרים ביתר שאת, כשלחלק מראשי הכוללים מתאמצים למרות קשיי התקופה להוסיף עוד תמריץ למקפידים על שמירת הסדרים דווקא בימים אלו.

עשרות אברכים נעזרו במחלקה המשפטית של עמלי התורה

כתום שלושה חודשים להתרחבותה של המחלקה המשפטית אשר סוקרה בלוח הקהילות לחודש אלול, מסכמים גבאי עמלי התורה הצלחה מרשימה בניהול המחלקה, כאשר אברכים רבים מקהילות עמלי התורה נעזרו בעורכי הדין של המחלקה.

לשם משל, אברך שפנה בשל פיטורי אשתו שלא כדין ואי מתן פיצויים כחוק, זכה לסיוע המקצועי של **עו"ד שלמה אשכנזי** - מומחה לדיני עבודה ולנדל"ן, אשר סייע לו ללא תשלום בהבנת זכויות ופרטי החוק, ובהמשך אף סייע לו בייצוג מול המעסיק והשגת כל הסכומים המגיעים לו ע"פ הלכה וע"פ חוק.

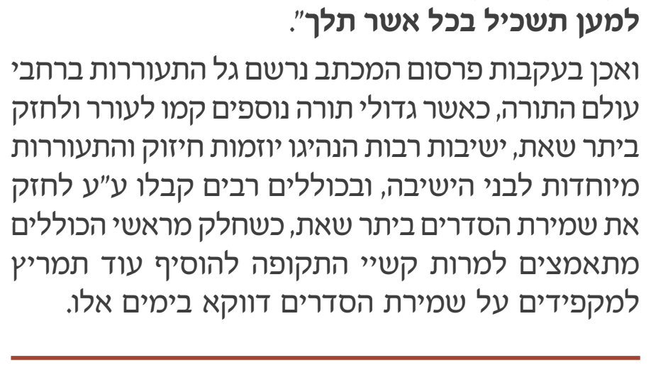

משרד עו"ד שלמה צמח ברמות

אברך נוסף של"ע נקלע לחובות גדולים והגיע למצב של חדלות פירעון ("פשיטת רגל"), פנה בצר לו למחלקה המשפטית ובאופן מידי נכנס לתמונה **עו"ד שלמה צמח** - מומחה לנדל"ן ולחדלות פירעון, בשלב ראשון הבהיר לו בפירוט את מצבו, חובותיו זכויותיו החוקיות ושלל האפשרויות העומדות לפניו, וכל זאת ללא תשלום מצד האברך. בהמשך עמד לצדו במחיר מתחשב מאוד, וסייע לו בצורה שלא תאומן בהתמודדות עם חובותיו. מתוך חוב של 1,200,000 ₪ שאליו נקלע אותו אברך בשל נסיבות חריגות, סייע לו עו"ד צמח לשלם החזר של 150 ₪ בחודש בלבד (!) למשך ארבע שנים, שבסיומן יונקה מכל חובותיו ולפתוח דף חדש לחלוטין. מובן כי פתרון זה דרש מורכבות גדולה ובקיאות מקיפה בכל פרטי החוקים והתקנות בתחום, ומומחיותו של עו"ד צמח סייעה לאברך מתוך מצב בו כל הכנסותיו והכנסות רעייתו מעוקלות, למצב בו יכול להתחיל לקום על רגליו ולחזור למסלול חיים תקין.

בצורה זו נעזרו עשרות אברכים בעו"ד צמח, בייעוץ במקרי חדלות פירעון, ברכש ומכר של דירות, ניהול חוזים, פינוי מושכר וכדו', כאשר ייעוץ ראשוני ניתן מצדו (לאברכי עמלי התורה בלבד) ללא תשלום. עשרות אברכים נעזרו על ידו גם בחתימה על מסמכים ותצהירים שונים - אשר אצל עו"ד מן המניין עשויים לעלות מאות שקלים ויותר - ללא כל תשלום מצדם. כך גם נעזרו בעו"ד אשכנזי בתחומי נדל"ן ודיני עבודה כאמור. גם במקרה בו נזקקו האברכים לליווי עו"ד בהמשך ניהול ההליכים, זכו למחירים מסובסדים ומתחשבים ביותר.

לאור פעילותם של עורכי הדין לטובת עמלי התורה, קוראים גבאי עמלי התורה לציבור האברכים להעדיף את שירותיהם של עורכי הדין הללו במקרים הדורשים ליווי מקצועי ובתשלום, כאות הוקרה על הזמן והשירות שהם מעניקים בהתנדבות לחברי עמלי התורה.

קהילת מטה משה – רמות א'

בסייעתא דשמיא נפתחה מסגרת כולל חדשה בין כותלי ביהמ"ד מטה משה, בראשות **הגאון רבי משה טויל** שליט"א - רב שכונת הקאנטרי ברמות א'.

הכולל שם לו למטרה לגדל בקרבו רבנים תלמידי חכמים הבקיאים היטב במקצועות ההלכה השונים, על ידי לימוד ההלכה באופן עיוני הלכה למעשה.

הכולל נפתח על ידי רב הקהילה - הגאון רבי משה טויל שליט"א, ובראשות הכולל עומד **הרה"ג רבי אלון בר שלום** שליט"א, מחבר הספרים נחל פז על הלכות שבת ושא"ס ומחשובי קהילת "אהל משה" ברמות ב', אשר ניסיון רב לו בלימוד מקצועות ההלכה ובהרבצת תורה ללומדים צעירים ומבוגרים.

מלבד מסגרת כולל זו, מכיל בית המדרש מטה משה מסגרות כולל ולומדים רבים נוספים, וקול התורה שוקק בו יומם וליל. גם בתקופת החגים לא פסק קול התורה והתפילה מבית המדרש, כאשר נעשה מאמץ להתאים את בית המדרש וסביבתו לאתגרי התקופה.

במסגרת זו, לקראת חג הסוכות נבנתה פרגולה ענקית ומפוארת על כל שטח החצר הסמוכה לבית המדרש, בעלות כוללת של קרוב למאה אלף שקלים. הפרגולה הופכת את החצר לשימושית מאוד עבור לימוד ותפילה במשך היום כולו, והפכה למקום תורה שוקק בייחוד בזמן הסגר בו יצאה הוראה לסגור את בתי המדרש.

בחג הסוכות סוככה החצר כולה ובני הקהילה והשכונה כולה נהנו מסוכת ענק אשר אפשרה קיום מנייני תפילה נרחבים בהתאם להנחיות, וכן מקום ללימוד ויגיעה בתורה ברחבות וביתר נוחות. עוד דווח כי גם לומדים מבתי מדרש סמוכים באזור היטו את רגליהם אל סוכת בית המדרש, התקבלו בה במאור פנים וקבעו בה את משכנם בימי הסגר, ללימוד ולתפילה.

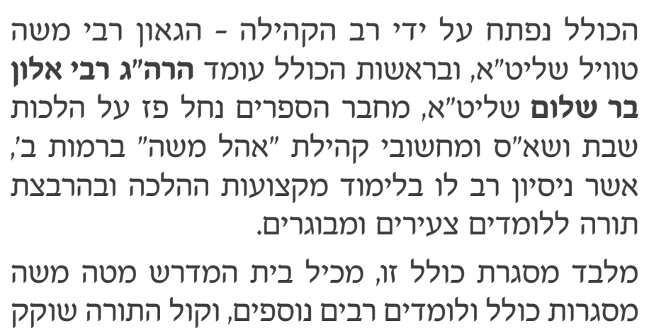

הפרגולה החדשה בביהמ"ד מטה משה

בבית המדרש התנהלה לאורך ימי בין הזמנים ישיבת בין הזמנים בראשות **הרה"ג אליאב כהן** שליט"א המכהן בעצמו כראש ישיבת קיבוץ ברמת שלמה, ובחורים מהאזור כולו התאספו ללימוד משותף במסגרת ישיבת בין הזמנים, וכן לשיעורים, שיחות וועדי מוסר.

גבאי בית המדרש משקיעים מאמצים בכדי להקל על הלומדים בכל דרך, הן בהרחבה תמידית של אוצר הספרים המפואר של בית המדרש, בשיפור הריהוט, בתחזוקת המקום ואף בדאגה לשתייה חמה וקרה במקום ברוב שעות היממה, לנוחות הלומדים.

בהמשך מתוכננת מסגרת נוספת של לימוד סדרי נשים-נזיקין במתכונת ישיבתית, למען יוכלו להשתלם ולהתגדל בה תלמידי חכמים לראשי ישיבות ומגידי שיעורים, באשר כידוע נכון להיום ישנו חוסר במסגרות כאלו בציבורנו.

קהילת אבי עזרי – רמות א'

עם אכלוסה של שכונת רמות א' החדשה - הקאנטרי, נוצר צורך דחוף בבתי מדרש לבני האברכים. בחלקה העליון של השכונה אכן הוקם ביהמ"ד המפואר "מטה משה" המשרת ציבור נכבד ביותר, אך היות והשכונה בנויה על צלע ההר במדרון תלול - קשה עד מאוד לציבור האברכים בחלקה התחתון של השכונה להעפיל מספר פעמים ביום לבית המדרש שבחלקה העליון, וככל שהגיעו אברכים ובני תורה לשכונה כך הלך וגבר הצורך במניין שיתן מענה ראוי.

לאור הצורך הגדול התגבשה קבוצת אברכים ובראשם **הרב משה חמד** שליט"א, וקבעו מנין לתפילתם בכניסה לבנין מס' 6 בפאתי הלובי הנרחב, תוך נדיבות והארת פנים מיוחדת מצד דיירי הבניין שהסכימו לכך בחפץ לב.

הסדר זה נמשך כשנה ומחצה, כשבית הכנסת המאולתר לובש צורה והמתפללים הולכים ומתגבשים יחדיו לקהילה חיה ותוססת. ברם, לצד גדילתו הבלתי פוסקת של המניין, הפכה גם הצפיפות לקשה מאוד, וברור היה כי יש למצוא פתרון ראוי.

כניסת הבניין ברח' יעקב אלעזר 6

בימי הסגר בחודש ניסן ואילך, עקב הנחיות משרד הבריאות וכו', עבר המניין להתקיים בשטח פתוח ומרוצף בין הבניינים והמניין התנהל ברווחה, אך לקראת הימים הנוראים ברור היה כי נדרש פתרון ראוי יותר עבור מתפללי בית הכנסת שיכלול גם קירוי ואמצעי קירור בימי החום.

ביוזמתו של הרב משה חמד התאמצו הגבאים ורכשו אוהל גדול שיוכל לשמש בני הקהילה, אך עד מהרה התברר כי אין בו מקום לציבור ההולך וגדל, וגבאי בית המדרש רכשו אוהל נוסף אשר חובר לצד רעהו, וכך נוצר לו בית מדרש רחב, שבו התנהלו תפילות הימים הנוראים ברחבות ובנוחות.

עד מהרה הפך המקום לבית הכנסת המרכזי בחלק זה של השכונה, והחלו להתנהל בו מניינים רבים בזה אחר זה על פי צורכי הציבור. גבאי המקום עמלים בימים אלו להשלים את ההתאמות לגשמי החורף, כדי לאפשר תפילות לאורך כל החורף, בהתאם לצרכי הציבור מחד ולהנחיות משרד הבריאות מאידך.

כיום מונה הקהילה כ-120 אברכים כי"ר ונוסף להם ילדיהם ובני משפחותיהם, צעירים ומבוגרים. גבאי בית המדרש שוקדים על אפשרויות לפתרון ארוך טווח, אשר יוכל לענות על צרכי בני הקהילה.

קהילת מנין אברכים - נווה יעקב

קהילת מנין אברכים בנווה יעקב היא אחת מקהילות האברכים הגדולות והחשובות ביותר בירושלים. אף שבני הקהילה נהנים מבית מדרש רחב ונאה, צר המקום מלהכיל את כמות האברכים הגדולה אשר קבעו את משכנם ללימוד ולתפילה בבית המדרש.

תקופת הקורונה הוסיפה קושי על קושי, כאשר על פי ההנחיות לא ניתן היה לקיים את תפילות הימים נוראים במתכונת הקבועה, ולכן התפצל המניין בין בית המדרש לאולם בבית הספר הסמוך, כששני המקומות היו מלאים עד לגבול המותר על פי ההנחיות. בשמחת תורה ברור היה כי לא שייך לקיים את ההקפות בבית המדרש, ולכך הן נערכו במגרש הסמוך לבית הספר וכך התאפשרה השתתפותם של כלל בני הקהילה ורבים מתושבי האזור. אף על מנהג ישראל לקיים הקפות שניות במוצאי שמח"ת לא ויתרו בקהילה, והם נערכו ברוב שירה וזמרה באולם ביה"ס.

בהמשך לכך, נבנתה פרגולה גדולה בסמוך לבית המדרש, ע"מ שתשמש כבית מדרש נוסף עבור הלומדים והמתפללים הרבים הן בתפילות החול והן בתפילות השבת, כשלכל תפילה ישנם כמה מניינים בזה אחר זה, ובעקבות כך אף התאפשר להוסיף מניינים חדשים בנץ החמה, מלבד המניינים בזמן מג"א והגר"א, וכן מניינים לתפילת מנחה במהלך יום השבת וסדרת מנייני ערבית במוצאי שבת.

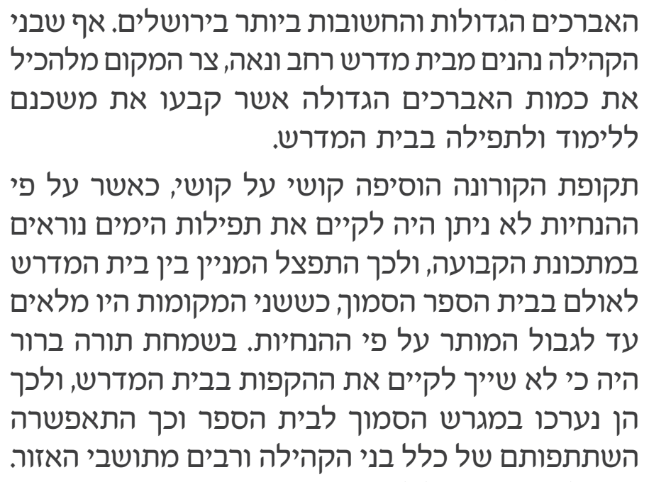

הפרגולה החדשה שנבנתה לצד בית המדרש

גבאי הקהילה שוקדים בימים אלו על פתרונות נוספים שיתנו מענה לביקוש הרב, וכן על פתרון ארוך טווח של בניית בניין קבע, הנמצא גם הוא בשלב התוכניות וההיתרים.

לאחרונה נערכה בקהילה שמחת שבע ברכות מיוחדת לבנו של רב הקהילה - מורנו **הגאון הגדול רבי נפתלי אברז'ל** שליט"א. השמחה נערכה בקפסולות ובמתכונת מתחלפת, כך שלכל קבוצה הוקצה חצי שעה של השתתפות. בשמחה נכחו גם רבני השכונה, **הגאון הגדול רבי מאיר אמסלם** שליט"א, **הגאון רבי שלום טולדנו** שליט"א, **הגאון רבי ישראל יצחק זילברמן** שליט"א ועוד. הרבנים נשאו דברים בשבח מורינו הרב שליט"א ובשבח הקהילה וכל העומדים בראשה, ובסיום האירוע הוגשה מתנה מכובדת מאוד לרב הקהילה, בהשתתפות כלל בני הקהילה.

מורנו הגר"מ אמסלם נושא דברים בשמחת הש"ב

גם בחורי החמד מבני הקהילה זוכים לפעילות בלתי פוסקת. אחר שבבין הזמנים תשרי היה בית המדרש מלא וגדוש באברכים ובבחורים ובסדרי לימוד מיוחדים ומתגמלים, ממשיכה תנופת השטייגען ומדי ליל שבת נערך סדר מיוחד לבני הישיבות הקטנות אשר ברובן אין שבתות ישיבה, וכן לבני כיתות ח'. בשבת פ' וירא ארגנו עונג שבת נפלא אשר כלל דברי תורה ושירה ערבה לצד כיבוד נאה, ובמוצ"ש נערכה סעודת מלווה מלכה.

תודת בני הקהילה מסורה לגבאים היקרים אשר עמלים תדיר למען בני הקהילה ובחורי הישיבות, **הרב איתמר גולן, הרב ברוך מרדכי מימרן, הרב נתנאל ירחי, הרב שלמה מזרחי, הרב שמואל יפרח** וכל שאר העוסקים במלאכה.

מאורי האומה

רבינו רפאל דוד סבאן זצוק"ל • אב"ד קושטא ורבה הראשי של טורקיה

רבנו נולד בשנת ה'תרל"ז במחוז קוזגונג'וק בקושטא שבאימפריה העות'ומאנית, לאביו ר' ניסים סבאן. בגיל שלוש החל ללמוד בתלמוד התורה ולאחריו בישיבה המקומית, אצל רבי יוסף הכהן ורבי יום טוב הכהן, והרב קונורטה דילסון. בגיל 17 כבר שלט בהלכות שחיטה, בדיקה ומילה על בוריין, לצד שליטה בכלל מקצועות התורה. בסיום לימודיו בישיבה הוסמך לרבנות ולהוראה.

בגיל ח"י שנים החל לשמש בבית החכם באשי רבי משה הלוי, ובאותה שנה נישא לרבנית מרת רוזה ע"ה, בתו של רבי חיים נשיא - אב בית הדין בחאסקוי. בגיל כ"ב שנים התבקש להימנות על המועצה הרבנית של יהדות טורקיה. רבנו השקיע מדי יום זמן מועט בהשתדלות למען אחיו ולמען שימור וחיזוק התורה והמצוות בעיר, כשבשאר הזמן שקד על התורה והיראה ביגיעה רבה.

בשל כשרונו האדיר וידיעותיו אשר הקיפו את כל התורה כולה, כשנפטר חותנו, מונה לשמש תחתיו כאב בית הדין הראשי של חאסקוי, זאת למרות שהיה רק בן ל' שנים. בתפקיד זה שימש במשך שמונה עשרה שנה. בשנת התרע"ב נקרא לחזק את קהילות צפון מערב תורכיה. רבינו נסע לשם וכיהן כרבן של קהילות גלאטה, בייאולו, קאסימפאשה ושישלי כאשר הוא פועל לבצר את חומות הקדושה ולהגביר את כוח התורה והיראה. רבינו ניחן בכושר נאום נפלא, והיה סוחף את שומעיו ומעורר את לבם ביתר שאת לאהבת ה' ותורתו.

בשנת התש"א נפטר רבי חיים יצחק שאקי אב"ד קושטא, ורבינו נקרא למלא את מקומו. כעבור שנה התמנה רבינו גם כרב קהילת היהודים האיטלקיים (הספרדים והאשכנזים) בקושטא. באותן שנים התמנה רבי בן ציון חי עוזיאל לראשון לציון, ונשלחה הצעה לרבנו לעלות ארצה ולהתמנות לרבה הראשי של תל אביב. רבינו חשש להשאיר את קהילתו ללא מנהיג רוחני, וחרף רצונו לעלות לארץ הקודש - סרב להצעה.

בט' בשבט התשי"ג נקרא רבינו לכהן פאר כחכם באשי (״הַחָכָם בָּשִׁי״ בטורקית - "ראש החכמים") וראש רבני טורקיה, זאת לאחר מספר שנים בהן לא אוישה המשרה בשל החלטת הממשל, מאז פטירתם של רבי חיים בז'רנו ורבי חיים יצחק שאקי. מעמד ההכתרה כחכם באשי התקיים בבית הכנסת הגדול "נווה שלום", ביום חג הפורים של אותה השנה.

רבינו נודע בידיעותיו המרובות מאוד בכל חלקי התורה, ובחכמות רבות נוספות. מעמדו כחכם באשי הוסיף לו משנה תוקף, וסייע לו לחזק את קשריו עם גורמי ממשל שונים, אותם ניצל למען חיזוק כוח התורה בטורקיה. פחות משבועיים אחרי שנכנס לתפקיד כבר פתח מחדש את בית המדרש לרבנים בחאסקוי, ובהמשך יצר קשרים עם גורמים בממשל כדי למנוע מקרי פרעות והתפרצויות כלפי יהודים. הודות לפעילותו קבלו בני הקהילה היהודית התחייבות שיהודי המדינה יאובטחו על ידי אנשי צבא.

נתבש"מ ביום ח' כסלו ה'תשכ"א ונקבר בבית הקברות בארנאבוטקוי שבאיסטנבול. הותיר אחריו כתבי יד רבים, מהם יצאו אחר פטירתו ספר "**דורשי שמות**" על השמות בגיטין, וספר "**מדר"ס לפירושים**" - פירוש על פירוש רש"י לנביאים וכתובים.

מסורת ומנהג

הגאון רבי רפאל צדקה שליט"א • מו"ץ בבתי ההוראה של הגרמ"ש קליין והגר"מ גרוס שליט"א

ברכה שאינה צריכה בחלוקת ב' מצוות לשני אנשים

א - כתב הב"י (סימן תרע"ז) בשם תרומת הדשן, דאכסנאי שהוא נשוי אם רוצה להדליק ולברך משום הידור שפיר דמי, וכתב הב"י ולי נראה דאין לסמוך על זה לברך ברכה שאינה צריכה עכ"ל.

והנה הגרעק"א בשו"ת (מהדו"ת סי"ג ד"ה אך) ביאר בדעת הרמ"א דמהדרין נר לכל אחד, לפי דהמהדרין מתכוונים מלכתחילה להפרד ולהדליק כל אחד בפני עצמו, ולא לצאת בהדלקת בעל הבית עכ"ד.

ולדברי הב"י הנ"ל א"ש לשיטתו דפסק כהראשונים שרק בעל הבית מדליק, לפי דאם יכוונו שלא לצאת ידי חובה מבעל הבית הוי ברכה שאין צריכה.

ב - והנה יש להסתפק בדעת הב"י דגורם ברכה שאין צריכה, האם זה דוקא במצווה אחת כגון נר חנוכה שיוצא ידי חובה מאשתו, ולכן אם יחלק את המצווה באופן שיכוון שלא יצי"ח מאשתו גורם ברכה שאין צריכה, או גם במצוות חלוקות יש בזה גורם ברכה שאין צריכה.

ונ"מ בזה, למנהג שנהגו לכבד אורחים בעת קביעת מזוזות, שכל אורח יקבע ויברך לקבוע מזוזה, דלצד א' י"ל דכיון שהם מצוות חלוקות דכל חדר וחדר חיוב בפני עצמו, אין זה חשוב גורם ברכה שאין צריכה, לפי שיכול בעל הבית לכוון שלא מוציא את שאר החדרים בברכתו הראשונה. אבל לצד ב' י"ל דכיון דפוטר את כל החדרים בברכתו, וביותר י"ל דהברכה חלה על כל חדר וחדר, אם מתכוון שלא להוציא שאר החדרים, שוב הו"ל גורם ברכה שאין צריכה.

ג - והנה בבא"ח (ש"ר פרשת וילך ס"ג) כתב, דכשיש הרבה עופות לשחוט יברך בעה"ב על הראשונה ואחד מבני הבית על השניה והשלישית, ואין כאן מרבים בברכות כיון שכל אחד מברך על שחיטה בפני עצמה ודם חדש עכ"ל, הרי דנקט דדווקא מפני שהעוף לא נשחט ואין דם לפנינו לכן אין זה גורם בברכה שא"צ, אבל במזוזות שהחדרים לפנינו י"ל דהו"ז גורם ברכה שא"צ.

וכן מבואר בדבריו (ש"ש פרשת שמיני ס"ו) דבשתי עיסות ובעלת הבית מפרישה מהראשונה ומזמנת אישה אחרת לברך על החלה השנית, יש לחוש לברכה שאינה צריכה, אף דפנים חדשות באו לכאן, ואפילו אם תברך חברתה על הראשונה ובעה"ב תברך על השניה יש לחוש עכ"ד. הרי דגם בב' חיובים יש בזה גורם ברכה שא"צ, כיון דשניהם לפניה. ולפי"ז ה"ה במזוזות.

וכעין זה כתב הבא"ח (ש"ש פרשת נח ס"ב) דאם ירצה האיש להדליק נר שבת במקום שינה רשאי אך לא יברך. אלא דיל"ע מתשובתו ברב פעלים (או"ח ח"ב ס"נ ויו"ד ח"ב ס"ב) דהתיר לבעל להדליק בחדר שינה ולברך לפני שאשתו מדלקת [אף שהביא שם דעת הגר"ז האוסר לכבד אחר במזוזות או עיסות, וחילק דתלוי אם העיסות מוכנות או חסרות גלגול. ולפי"ז בהדלקת נרות שבת הרי החדרים מוכנים]. ובשו"ת זבחי צדק (סוף ח"א) כתב להתיר לכבד אחרים במזוזות.

ולכאורה לדעת הרמ"א שהתיר באכסנאי שלא לצי"ח בהדלקת אשתו אף שהיא מצוה אחת, כ"ש שבחלה או מזוזה יועיל כוונה זו שלא לפטור שאר חיובים.

ועי"ע ביו"ד (סימן שכ"ו) בט"ז (סק"ב) ובש"ך (סק"ד) ובפ"ת (סק"א). ועי"ע באו"ח (סימן רצ"א) בטור ובשו"ע שם לגבי הפסקה בסעודה שניה כדי לאכול סעודה ג', ובמג"א (סימן רט"ו סק"ו).

פניני דיומא

הגאון הגדול רבי מאיר אמסלם שליט"א • דומ"ץ נווה יעקב, אב"ד פחד יצחק ור"כ נר יוסף

א. כמו שבנרות שבת מובא שהאיש מכין והאשה מדליקה, בנ"ח הוא להיפך, האשה מכינה והאיש מדליק. ומרגלא בפומיה של ה"בית ישראל" מגור זצ"ל, דהכנת נ"ח של האשה כהנחת תפילין של האיש.

ב. לגבי שמן למאור; אחרי בירור מקיף בכמה מפעלים, לא מדובר בשמן שפג תוקפו וכדו' אלא שלפני הכבישה שורים את הזיתים בבריכה של סודה קאוסטית כדי שיתרככו ובכבישה יוציאו יותר שמן. והיות ואינו ראוי לאכילה וגם יש בו סיכון, ולכן יש בו משום הקריבהו נא לפחתך. ולפי המובא בפוסקים לא רק לנ"ח יש לימנע אלא בכל נר מצוה. ואחרי שיחה מקיפה עם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל אמר דלנ"ח אין להשתמש, אבל שאר נרות עדיף לימנע.

ג. הגם שמניחים השמן והפתילה בגביע של זכוכית שהוא מונח בתוך גביע של החנוכיה, היות ונעשה לשם כך לעולם נחשב שהדליק בחנוכייה של כסף.

ד. מי שאין לו שום חלון הפונה לרה"ר וכמצוי ביחידות דיור רבות, חייב להדליק תוך הבית בצד שמאל להמזוזה ואין להדליק בפתח הבנין וכדומה.

ה. לפי מנהגנו זמן ההדלקה בין 13 ל-15 דקות אחר השקיעה, ועדיין לא הגיע זמן ערבית, ואין דיון של תדיר קודם.

ו. משום פרסומי ניסא עדיף שבני הבית יהיו נוכחים בשעת ההדלקה, ומ"מ מי שלא נמצא יי"ח, והדלקה בזמן עדיף על הכל. וגם אם האיש לא נמצא באותו זמן עדיף שהאשה תדליק בזמן ולרווחא דמילתא בעלה יעשה אותה שליח, ולעולם עדיף האשה מאשר בן בר מצוה.

ז. יש לומר הקטע "הנרות הללו" אחרי שהדליקו כל הנרות, כי הם חלק מהמצוה.

ח. בחורי ישיבה אינם צריכים להדליק בישיבה היות וסמוכים על שולחן אביהם, ולא צריכים לברך ברכת הרואה, אא"כ הוא בחור שנתמך לגמרי ע"י הישיבה בכל דבריו, דזה לא נקרא סמוך על שולחן אביו ואז ידליק בחדרו בישיבה. ומ"מ לגבי ברכת שהחיינו יש לכל א' לכוון לצאת י"ח ביום הראשון כשמדליקים בבית המדרש.

ט. זמן הדלקת נ"ח בערב שבת ובמוצאי שבת הוא דין בפני עצמו, ואין צורך בעש"ק להדליק כמה שיותר סמוך לשקיעה, וגם במוצ"ש אין צורך להזדרז תוך חצי שעה של צאת הכוכבים, ומי שרגיל לחשוש לזמן ר"ת יבדיל בזמן ואח"כ ידליק נ"ח.

י. הנושא אשה בימי החנוכה לכתחילה מכוון לא לצאת י"ח בבית אביו וכן הכלה, ואחרי החופה כשעדיין לא כלתה רגל מן השוק, אם מתאפשר - ילכו החתן והכלה לביתם וידליקו שם נ"ח ויחזרו למקום החתונה, ואם לא מתאפשר - ידליקו בביתם אחרי החתונה, ואפילו בשעה מאוחרת.

יא. מי שהתארח בשעת ההדלקה על דעת לחזור לביתו וממילא לא שייך שייצא י"ח, ואח"כ התעכב ונשאר ללון באותו בית - אין לו תקנה להדליק שם, והפסיד מצות היום. ומ"מ יש לו לברך ברכת הרואה מול חנוכיה דולקת.

יב. המתארח בשבת ודעתו לחזור לביתו במוצ"ש, בער"ש יי"ח עם בעל הבית ולא צריך להשתתף בפרוטה, ובמוצ"ש ידליק בביתו ולא יכול לצאת י"ח בבית בעה"ב.

יג. זוג המקבל חדר בבית יכולים להדליק שם ע"י שני תנאים, א. שיש פתח מאותו חדר לרה"ר, ב. שבני הבית לא צריכים שום דבר מאותו חדר כל השבת.

יד. מי ששכח לומר רצה בבהמ"ז בשבת חנוכה וצריך לחזור חוזר ג"כ לומר על הניסים, וה"ה בר"ח אם שכח לומר יעלה ויבוא בשחרית או במנחה באופן שצריך לחזור חוזר גם בעל הניסים.

טו. מי שטעה ובר"ח טבת אמר הלל מדולג צריך לברך ולחזור על כל ההלל כסדר ולברך בסוף ההלל ג"כ.

קו השיעורים

שע"י איגוד עמלי התורה

בשעה טובה ומוצלחת

בשל הביקוש הרב נמשכת פעילותו של קו השיעורים בחודשי החורף הקרובים

מדי שבוע יימסרו בקו שיעוריהם הקבועים של רבותינו שליט"א

מורנו הגאון הגדול רבי שלמה ידידיה זעפראני שליט"א	מורנו הגאון רבי אלחנן פרץ שליט"א	מורנו הגאון רבי נפתלי אברז'ל שליט"א
נשיא קהילות עמלי התורה	מראשי ישיבת רינת התורה ואב"ד חוקת משפט	רב קהילת מנין אברכים
יום א' בשעה 20:30	יום ג' בשעה 20:00	יום ה' בשעה 22:30

בנוסף יימסרו בקו ועדים שבועיים במוצאי שבת מאת מרנן ורבנן זקני הדור שליט"א

מוצש"ק תולדות - ו' כסליו
רבי **מסעוד בן שמעון** שליט"א
ראש ישיבת אור אליצור ורב העיר בני ברק

מוצש"ק ויצא - י"ב כסלו
רבי **אברהם סלים** שליט"א
ראש ישיבת מאור התורה

מוצש"ק וישלח - י"ט כסלו
רבי **יחזקאל סיטון** שליט"א
ראש ישיבת משכן חיים

מוצש"ק וישב - כ"ו כסלו
רבי **אליהו רפול** שליט"א
ראש ישיבת נווה ארץ

מוצש"ק ויגש - י"א טבת
רבי **שמואל בצלאל** שליט"א
ראש ישיבת פורת יוסף

לשמיעת השיעורים יש לחייג לקו עמלי התורה

בטל' 0777-953-954

עלי ספר

דעת תבונות עם פירוש "יישוב הדעת" // הגאון רבי יעקב שרבאני שליט"א

בשורה טובה למבקשי הדעת ולשוחרי התבונה, עם צאתו של הספר הנכבד "דעת תבונות" לרמח"ל אשר נתבארו בו יסודות האמונה וכללי הנהגתו ית' בעולמו, עם ביאור "יישוב הדעת" שנערך משיעוריו העמוקים של הגאון רבי יעקב שרבאני שליט"א מראשי ישיבת "מאור התורה", בו מבאר הגאון שליט"א בעומק גדול ובהיקף נפלא, בצורה ברורה ובהירה את כל הספר הקדוש בטוב טעם ודעת.

גדולי ישראל חלקו שבחים רבים במעלת הספר, בראשם הגאון הגדול רבי אברהם סלים שליט"א ראש ישיבת מאור התורה, אשר כתב בברכתו "...בודאי כל דורש ד' ומבקש דעת ותבונה ימצא בו עזר וסיוע, להבין להשכיל ולהאיר באור בהיר וברור כוונת דברי המחבר זצוק"ל ולחזק האמונה...". הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א ראש ישיבת חברון הוסיף וכתב "...נוכחתי לראות שידי"נ הגר"י שליט"א ברוחב בינתו ועומק עיונו ובידיעותיו הרחבות, פתח שערי אורה להכנס ללימוד ספר זה, ולהבין ולהשכיל בעומק כוונת דבריו... והלומד בספר זה נפתח לפניו שערים גדולים להבין ולהשכיל ביסודות האמונה ולחזק את הלבבות באמונה וביר"ש טהורה...".

ניתן להשיג את הספר בירושלים - בישיבת 'מאור התורה' רח' דוד ילין 35, בגבעת שאול רח' קוטלר 11 משפחת פולאטוב, וברמות ד' רח' מינץ 33 משפחת שרבאני. לפרטים ובירורים ניתן לפנות לטל': 054-8450481

מתארגנת קבוצת אברכים הרוכשים דירות ברמת בית שמש ד' לבקשת הקצאה לביה"כ בנוסח ע"מ.
ליצירת קשר נא לפנות למייל
ameleytorah@gmail.com

צפונה ונגבה

נוף כנרת – פוריה

מעל העיר טבריה כשנוף מרהיב של הכנרת המלווה בהרי הגליל, ובאקלים מעולה ואוויר פסגות המיישב את הדעת, שוכנת לה השכונה החרדית החדשה, "נוף כנרת" - פוריה.

השכונה כבר כעת מכילה משפחות אברכים רבות, ועתידה להמשיך להתרחב עוד ועוד בשנים הקרובות. בימים עברו, לקח לעתים זמן לציבור האברכים להתעורר ולדאוג להקמת קהילה מפותחת, אך בפוריה עם הגיעם של קבוצת בני תורה מעולים, החלו מיד לנקוט בצעדים הנדרשים לכך, והחלה להתגבש קהילת אברכים נפלאה, בעלת צביון תורני ואיכותי ביותר.

אברכי הקהילה פעלו במרץ להקמת מקום ללימוד ולתפילה, וכך ב"ה הוקם לפני כשנה בית מדרש נאה ומרווח. כך ב"ה הפך החלום למציאות, ובעיר צפונית מרוחקת - קמה לה קהילת אברכים חיה ותוססת, מציאות שהייתה נשמעת עד לא מכבר כהלצה.

הקהילה מתנהלת בנשיאות מורנו הגאון הגדול רבי שלמה ידידיה זעפראני שליט"א, אשר דלתו פתוחה תדיר בפני בני הקהילה כבני שאר הקהילות האחרות, בבקשת עצה והדרכה, ובהכרעות בשאלות הנוגעות לקהילה ולבית המדרש.

אחר תקופה ארוכה שבני הקהילה חפצו בהגעת מורנו שליט"א לבקר בעיר ולחזק את בני הקהילה בבחי' "רצוננו לראות את מלכינו", זכו ובשב"ק פ' ניצבים וילך הצפין מורנו שליט"א ושבת בקהילה. במהלך השבת נשא מדברותיו בדברי הכנה נלהבים לקראת הימים הנוראים, וכן הביע את התפעלותו מכמות ומאיכות בני התורה אשר קבעו את מגורם בעיר המרוחקת, ויצרו יחד קהילה נפלאה כפי שהיה מצוי עד כה בעיקר בערי המרכז. מורנו הרב שליט"א ברך את בני הקהילה שיזכו להמשיך ולפתח את הקהילה בכמות ובאיכות, ויראו שגשוג והצלחה רבה.

כמו כן, אחר תקופה ארוכה בה עלה הצורך להקים בשכונה בית הוראה אשר יתן מענה לאברכים בשלל שאלות הלכתיות המצויות ביום יום, בהגיע מורנו שליט"א לעיר ייסד וחנך בית הוראה אשר בראשו עומד רב הקהילה, הגאון רבי ארז גול שליט"א, ובימים אלו החל בית ההוראה לפעול במתכונת סדירה בהתאם לצרכי הציבור.

אברכים מרחבי הארץ אשר מעוניינים לברר פרטים על הקהילה לקראת רכישת דירה אפשרית, יכולים ליצור קשר במייל YLEVI0606@gmail.com ואברכי הקהילה יסייעו להם בבירור כל המידע הנדרש.

- **משפחות:** 100 משפחות
- **מחיר לדירת 3 חד':** 800,000 ₪ דירה חדשה
- **זמן נסיעה מירושלים:** שעתיים וחצי
- **בית מדרש אברכים ע"מ:** יש

עיר:	שם הקהילה:	דירה 3 חד', החל מ:	שכירות 3 חד':	נציג עמלי התורה:	טלפון:
עפולה	בני תורה	₪420,000.00	₪1,500.00	ר משה סויסה	050-9700661
פוריה	מנין אברכים	₪800,000.00	₪1,700.00	הרב יחיאל לוי	052-7612969
קרית אתא	חניכי הישיבות	₪500,000.00	₪2,200.00	הרב שלום ממליה	052-6573753
חריש	איגוד בני תורה	₪980,000.00	₪2,200.00	הרב מאיר מורד	054-8496987
אחיסמך	שערי תורה מנין אברכים	₪1,300,000.00	₪2,500.00	הרב שלום עזרן	052-7649965
אופקים	חניכי הישיבות נחלת יוסף	₪500,000.00	₪1,500.00	הרב אברהם אטיאס	054-8405674

(המחירים משתנים לפי דירות ישנות/חדשות, מרכז/שולי העיר וכדו')

מטה משה — יעקב אלעזר 1, רמות א'
אבי עזרי — יעקב אלעזר 6, רמות א'
חניכי הישיבות מסילת ישרים — בובליק 1, רמות א'
אהל משה — ראובן מס 131, רמות ב'
בני תורה — גרינברג 15, רמות ג'
חניכי הישיבות — מירסקי 9, רמות ד'
ברכת אברהם — בוקשפן 10, רמות ד'
התאחדות בני הישיבות — חזקיהו שבתאי 8, רמות פולין
קהילת חסד לאברהם — בית וגן 34, בית וגן
חניכי הישיבות — תורה ועבודה 12, בית וגן - קרית יובל
קהילת בני הישיבות — שטרן 27, קרית יובל
קהילת בני התורה — הששה עשר 17, פסגת זאב
היכלי התורה — יוסף בן מתתיהו 30, מקור ברוך
בני הישיבות — שמעון הצדיק 23, שמואל הנביא - מעלות דפנה
מנין אברכים — דב בר יקר 4, נווה יעקב
אמרי חיים — כף החיים 1, נווה יעקב
בני תורה נוסח מרוקאי — שד' נווה יעקב 38, נווה יעקב
עטרת אברהם — שד' נווה יעקב 34, נווה יעקב
מנין אברכים - זכור לאברהם — ויקטור ויוליוס 2, נווה יעקב
בני תורה - זכור לאברהם — קולומביה 7, קרית מנחם
בני תורה — המוז 5, גילה א'
שמחה לאיש — אלקבץ 48, גבעת שאול

חסויות
אין לקרוא בשב"ק
לפרסום בלוח חייג
0799-444-971

טקסט רץ. הוצאה לאור
039-111-444
x039111444@gmail.com | textratz.co.il
בלעדי: ייעוץ מקצועי חינם וללא התחייבות!
הטבה מיוחדת לחברי איגוד עמלי תורה
מחברי הספרים כבר יודעים...
הוצאה לאור - זה טקסט רץ.

שלמה צמח עורך דין
Shlomo Zemach Lawyer
עורך דין שלמה צמח
מתמחה בדיני מקרקעין וחדלות פרעון
office@lawyersz.co.il
02-5790-920

יש לך עסק? מכירה בבית? אירוע התרמה? ואפילו אולי סתם כישרון לא מנוצל?
בלי פרסום אף לקוח לא בא.
אם לא תצעק לא נשמע!
קריצה
צור קשר עוד היום: k7698311@gmai.com

בנך מתקשה בגמרא?
אולי הוא פשוט לא יודע ללמוד...?
קבע עוד היום אבחון מקיף במרכז שערי הגמרא, וקבל אינדיקציה מקצועית ומדויקת לגבי מצבו בכל תחום לימוד הגמרא.
077-40-50-855
שערי הגמרא
מרכז הכוונה וקידום בגמרא